

แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ Guidelines on Developing Artificial Intelligence Literacy for Police Officers

พันธรับ ราชพงศา*
Punrop Rajapongsa
สุธรรม เชื้อประกอบกิจ**
Sutham Cheurprakobkit
จารุวรรณ ขามพิสุทธ์ไพศาล***
Jaruwan Ngampisutpaisan
ลัดดาวัลย์ ณ บางช้าง****
Laddawan Na Bangchang
นงลักษณ์ ปัญญาศิริกุลชัย*****
Nongluck Punyasirikulchai
วรรณ วรกิตติเดชากร*****
Voradon Vorakittidechakorn
วรรณภา คล้ายสวน*****
Wannapa Khlaisuan

■ บทคัดย่อ

งานตำรวจในปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาพปัญหาอาชญากรรมที่มากขึ้น ทั้งในเชิงปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและความซับซ้อนในการกระทำ

-
- * ร้อยโท สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)
First Lieutenant, International Institute for Trade and Development (Public Organization)
- ** ศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Professor, Police Captain, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
- *** บริษัท เซ็นทรัล เรสตอรองส์ กรุ๊ป จำกัด
Central Restaurants Group
- **** บริษัท เอกฉัตร ณ บางช้าง จำกัด
Ekachart Na Bangchang Company Limited
- ***** นาวาเอกหญิง, กรมยุทธบริการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย
Captain RTN, Support Services Department, Royal Thai Armed Forces Headquarters
- ***** พันเอก, ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล
Colonel, Counter Terrorist Operations Center
- ***** สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
Office of the National Economic and Social Development Council

Received: 19 March 2025 Revised: 19 October 2025 Accepted: 27 October 2025

ความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกี่ยวข้องกับทางไซเบอร์ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปรับรูปแบบการรับมือกับคดีเหล่านี้ โดยพัฒนาและประยุกต์ปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล งานวิจัยนี้ช่วยตอบปัญหาดังกล่าว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน (ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน กลุ่มข้าราชการตำรวจที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับคดีทางไซเบอร์ 12 คน และสมาชิกชมรมไซเบอร์โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 10 คน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ และ (2) เสนอแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า หน่วยงานตำรวจขาดการเตรียมความพร้อมให้กับข้าราชการตำรวจทั้งประเทศในการเข้าสู่ยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการขาดความฉลาดรู้ทางดิจิทัล ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานสำคัญ ส่งผลต่อความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูล หรือความฉลาดรู้ทางข้อมูล อันเป็นอุปสรรคสำคัญในการนำปัญญาประดิษฐ์ไปประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก คือ แนวทางหลักที่ 1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้ AI ในงานตำรวจ แนวทางหลักที่ 2 การพัฒนาบุคลากรด้านปัญญาประดิษฐ์สำหรับตำรวจทุกระดับ และแนวทางหลักที่ 3 การพัฒนากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์

คำสำคัญ: ความฉลาดรู้, ปัญญาประดิษฐ์, ความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์, ตำรวจ

■ Abstract

Contemporary policing faces increasingly complex criminal challenges, characterized by escalating volume and sophisticated methodologies, particularly within the cyber domain. These trends necessitate adaptive strategies in law enforcement, including the development and implementation of artificial intelligence (AI) to enhance operational efficiency and effectiveness. This research addresses this exigency through in-depth interviews conducted with 25 key informants, comprising 3 AI experts, 12 police officers specializing in cybercrime investigations, and 10 members of the Cyber Club at the Royal Police Cadet Academy (RPCA). The study pursues two primary objectives: (1) to investigate challenges hindering the development of AI literacy for police officers, and (2) to propose guidelines for developing sustainable AI literacy for police officers.

Findings reveal a systemic lack of preparedness within police organizations nationwide for the digital age, particularly concerning foundational digital literacy skills. This deficiency subsequently impacts data literacy, thereby impeding the effective integration of AI technologies into policing practice. The study identifies three principal guidelines for fostering sustainable AI literacy for police officers: (1) cultivating an

organizational culture that promotes the adoption of AI in policing; (2) developing AI personnel at all levels within the police force; and (3) formulating appropriate legal and policy frameworks to support AI development and implementation.

Keyword: Literacy, Artificial Intelligence, Artificial Intelligence Literacy, Police

■ บทนำ

ในปัจจุบันเกิดภัยคุกคามด้านอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ หรืออาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cybercrime) ที่มีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนของการทำความผิดมากขึ้น ไม่ว่าจะหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน รวมทั้งภาคธุรกิจต่าง ๆ จำนวนมากได้รับผลกระทบจากมิจฉาชีพที่อาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ เช่น ในภาครัฐ ปัญหาการโจมตีโครงสร้างพื้นฐาน (Critical Infrastructure) และการเจาะระบบองค์กรภาครัฐ (Government Breach) ได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก (Lehto, 2022; Riggs et al., 2023) ในภาคประชาชน แคมเปญหลอกลวงทางออนไลน์ (Online Scams) และแคมเปญหลอกลวงทางออนไลน์ (Online Scams) ได้หลอกลวงให้เหยื่อลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ หลอกลวงสินค้าออนไลน์ หลอกลวงด้วย SMS ปลอม เฟซบุ๊กปลอม เว็บไซต์ปลอม หลอกลวงให้ทำงานเสริมผ่านช่องทางออนไลน์ หลอกลวงให้ทำบุญ หลอกลวงให้กู้เงิน หลอกลวงว่าได้รับรางวัล หลอกลวงให้ถ่ายภาพไปเปลือย หลอกลวงว่าเป็นเพื่อน หลอกลวงด้วยเสน่ห์ หลอกลวงให้ติดตั้งโปรแกรมบนคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์สื่อสาร

และเรียกค่าไถ่ทางคอมพิวเตอร์ (Sarunpat Yotsombat, 2021, p. 224) โดยระหว่างปี พ.ศ. 2565 - 2567 ประเทศไทยมีผู้เสียหายจากการถูกหลอกลวงรวมกว่า 79,569 ล้านบาท (เฉลี่ยประมาณวันละ 77 ล้านบาท) (The Nation Business, 2025) ส่วนในภาคของธุรกิจนั้น ภัยคุกคามมากมายที่ก่อความเสียหายให้แก่บริษัท เช่น การที่คนร้ายใช้จิตวิทยาเพื่อหลอกให้ลูกค้าจ้างให้บริษัทเปิดเผยหรือให้เข้าถึงข้อมูล (Phishing and Social Engineering) (Gomes, Reis, & Alturas, 2020) รวมถึงการใช้มัลแวร์ (Malware) หรือแรนซัมแวร์ (Ransomware) โจมตีระบบคอมพิวเตอร์ของบริษัททำให้ระบบการทำงานล่ม (Halikias, 2024) เป็นต้น ดังนั้น ภัยคุกคามทางไซเบอร์เหล่านี้จึงเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของข้าราชการตำรวจ ซึ่งศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (ศปอส.ตร.) ได้รายงานสถิติความเสียหายสะสม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 ถึง 13 ตุลาคม พ.ศ. 2568 พบว่ามีคดีออนไลน์ 261,419 เรื่อง มูลค่าความเสียหายรวม 23,273 ล้านบาท โดย 3 คดีออนไลน์ที่พบมากที่สุด ได้แก่ หลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการที่ไม่มีลักษณะเป็นขบวนการ ร้อยละ 59 หลอกลวงให้โอนเงินเพื่อรับรางวัลหรือวัตถุประสงค์อื่น ร้อยละ 17 และหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้พิเศษ ร้อยละ 11

ในปี พ.ศ. 2567 สำนักงานตำรวจแห่งชาติเตือนว่า คนร้ายจะนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในการสร้างเนื้อหาปลอมขึ้นมาเพื่อใช้ในการฉ้อโกง หรือสร้างความเสียหาย เช่น การสร้างภาพหรือคลิปปลอมเป็นบุคคลอื่น (AI Deepfakes) ทำให้บุคคลอื่นเสื่อมเสียชื่อเสียงหรือแสวงหาประโยชน์ การเลียนเสียง

ของบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือคนรู้จัก (AI Voice Covers) จากตัวอย่างเสียง เพื่อใช้ในการฉ้อโกง และการสร้างข่าวปลอม (Fake News) ทำให้เกิดความตื่นตระหนก หรือความเข้าใจผิด (Wassayos Ngamkham, 2023, December 20) ทั้งนี้ ผลสำรวจของ Fortinet ชี้ให้เห็นว่า ร้อยละ 58 ของบริษัทไทย ระบุว่าเคยเผชิญกับภัยคุกคามไซเบอร์ที่ซับซ้อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ ในช่วงปีที่ผ่านมา โดยบริษัทไทยร้อยละ 62 ระบุว่าภัยคุกคามที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์โจมตีเพิ่มขึ้นถึง 2 เท่า และอีกร้อยละ 34 มองว่าเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า โดยภัยคุกคามในไทย 5 อันดับแรก คือ อันดับที่ 1 การหลอกลวง (Phishing) ร้อยละ 60 อันดับที่ 2 ช่องโหว่ในระบบคลาวด์ ร้อยละ 56 อันดับที่ 3 มัลแวร์เรียกค่าไถ่ (Ransomware) ร้อยละ 52 อันดับที่ 4 การโจมตีซอฟต์แวร์ซัพพลายเชน ร้อยละ 50 และอันดับที่ 5 ภัยคุกคามจากภายในองค์กร ร้อยละ 48 (Suchit Leesa-nguansuk (2025, July 18) ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนทุกคน หรือแม้กระทั่งข้าราชการตำรวจ จะต้องมีความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) เพื่อป้องกันและปราบปรามภัยคุกคามเหล่านี้

อย่างไรก็ดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังมีจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา เช่น การพัฒนาบุคลากรขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ยุทธโศปกรณ์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้ในการปฏิบัติงานยังไม่เพียงพอ และไม่ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ ตลอดจนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรยังไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยมีอุปสรรคที่สำคัญ เช่น รูปแบบ

การก่ออาชญากรรมมีความสลับซับซ้อนจากการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีแนวโน้มเป็นอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น และกฎหมายบางฉบับมีความล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต (Royal Thai Police, 2018, pp. 4-5)

ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็องค์กรหลักที่มีอำนาจและหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย และมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญในงานป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เห็นความสำคัญของจุดอ่อนและอุปสรรคดังกล่าว จึงกำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์นั้น เป็นเรื่องการพัฒนาองคกรให้ทันสมัยมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ที่เน้นการยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้มีความทันสมัย รองรับนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น (1) พัฒนาระบบการป้องกัน ติดตาม ฝ้าระวัง และวิเคราะห์เหตุคุกคามทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล และจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านอาชญากรรมทางไซเบอร์ (2) สร้างและพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางขององคกร (Big Data) ให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานและทันสมัย เพื่อสนับสนุนภารกิจตำรวจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงกับส่วนราชการอื่นได้ (3) พัฒนาและปรับวิธีการปฏิบัติงานระบบการบริหารจัดการด้านข้อมูลข่าวสาร และการบริการประชาชนให้ทันสมัย โดยน่านวัตกรรม เทคโนโลยี และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลมาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ และ (4) พัฒนาศักยภาพ และการจัดการความรู้ของบุคลากรทุกระดับชั้น ในด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล

แม้ว่ายุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) จะยังไม่ได้กล่าวถึง การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ แต่ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทั้งความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) และความฉลาดรู้ทางข้อมูล (Data Literacy) อีกทั้งในปัจจุบันยังมีการศึกษาวิจัยในประเด็นเหล่านี้บ่อยมากในงานตำรวจ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงช่วยเติมเต็มให้กับบทวรรณกรรมในเรื่องการพัฒนาการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจในประเทศไทยเพื่อตอบคำถามวิจัย 2 ข้อ คือ (1) อะไรเป็นอุปสรรคในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ และ (2) แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร

■ **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

■ **ความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์**

ความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) มาจากคำว่า AI และ Literacy โดยคำว่า "AI" หรือ "ปัญญาประดิษฐ์" (Artificial Intelligence) หมายถึง ระบบที่ใช้เครื่องจักรเป็นฐาน ซึ่งดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ระบุชัดเจนหรือโดยนัย

โดยอนุมานจากข้อมูลนำเข้าที่ได้รับเพื่อสร้างผลลัพธ์ เช่น การคาดการณ์ เนื้อหา คำแนะนำ หรือการตัดสินใจ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพหรือเสมือนจริงได้ (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2024, p. 4) ซึ่งในอดีตมีการพัฒนา "ปัญญาประดิษฐ์เฉพาะทาง" (Artificial Narrow Intelligence: ANI) ที่เก่งในด้านใดด้านหนึ่ง แต่ปัจจุบันมีการพัฒนาเป็น "ปัญญาประดิษฐ์ทั่วไป" (Artificial General Intelligence: AGI) ที่มีความฉลาดใกล้เคียงกับมนุษย์ และเป็นไปได้ที่ในอนาคตจะมีการพัฒนาไปสู่ "ปัญญาประดิษฐ์เหนือมนุษย์" (Artificial Superintelligence: ASI) โดยคาดว่า เครื่องจักรจะตระหนักรู้ในตนเองได้อย่างสมบูรณ์ ถึงขั้นมีสติปัญญาที่เหนือกว่ามนุษย์ในทุกด้าน (Aljaber & Almushaili, 2022, p. 55) จะเห็นได้ว่ายุคของปัญญาประดิษฐ์ได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว ซึ่งปัญญาประดิษฐ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของเรา และปัญญาประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในหลายด้านของชีวิตและสังคม จึงเป็นสิ่งที่ต้องจับตามองและทำความเข้าใจถึงโอกาสและความท้าทายที่มาพร้อมกัน (Gates, 2023, March 22)

ส่วนคำว่า "Literacy" หรือ "ความฉลาดรู้" โดยทั่วไปหมายถึง ความสามารถในการอ่านและเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่หลากหลาย แต่ในศตวรรษที่ 21 นิยามของความฉลาดรู้ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยสะท้อนถึงการใช้เทคโนโลยีและความสามารถที่จำเป็นในการแก้ปัญหา ทำงานร่วมกัน และนำเสนอ

ข้อมูลผ่านสื่อที่หลากหลาย (Pilgrim & Martinez, 2013, p. 60) เช่น ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ความฉลาดรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความฉลาดรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ความฉลาดรู้ด้านการเงิน (Financial Literacy) และความฉลาดรู้ด้านจริยธรรม (Ethical Literacy)

สำหรับประเด็นของความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์นั้น Kreinsen and Schulz (2023, pp. 1-3) อธิบายว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพิจารณาแบบองค์รวม และวิพากษ์วิจารณ์ต่อระบบปัญญาประดิษฐ์ใหม่ๆ โดยคำนึงถึงแง่มุมทางเทคโนโลยี สังคมวัฒนธรรม และมุมมองของผู้ใช้ โดยให้คำจำกัดความของความฉลาดรู้ใน 3 ด้าน ดังนี้

- **ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy)**

คือ ความสามารถในการเข้าใจ ประเมิน และผสมรวมข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ที่คอมพิวเตอร์สามารถนำเสนอได้ รวมถึงการคิดเชิงคำนวณ

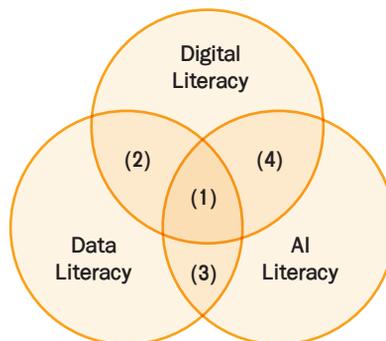
- **ความฉลาดรู้ทางข้อมูล (Data Literacy)**

คือ ความสามารถในการรวบรวม จัดการ ประเมินผล และประยุกต์ใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ

- **ความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy)**

คือ ชุดของความสามารถที่ช่วยให้บุคคลสามารถประเมินเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างมีวิจารณญาณ สื่อสารและทำงานร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดรู้ทางดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

Note. From Towards the Triad of Digital Literacy, Data Literacy and AI Literacy in Teacher Education - A Discussion in Light of the Accessibility of Novel Generative AI, by Kreinsen & Schulz, 2023, <https://osf.io/xguzk/download>

ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความฉลาดรู้ทางดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งสัมพันธ์กันดังนี้

(1) การศึกษาทางด้านดิจิทัล (Digital Education) จำเป็นต้องเข้าใจการทำงานของเทคโนโลยี และเข้าใจกระบวนการคำนวณพื้นฐาน ซึ่งควรคำนึงถึงความฉลาดรู้ทั้งทางดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์

(2) ความฉลาดรู้ทางดิจิทัลและข้อมูล (Digital/Data Literacy) เชื่อมโยงกัน เนื่องจากข้อมูลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิสัมพันธ์กับระบบคอมพิวเตอร์ การปฏิสัมพันธ์กับระบบคอมพิวเตอร์ในโลกดิจิทัลล้วนเกี่ยวข้องกับ การใช้ข้อมูล จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจ และการใช้งานเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องอย่างมีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ และไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

(3) ความฉลาดรู้ทางข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์ (Data/AI Literacy) เชื่อมโยงกัน เนื่องจากข้อมูลเป็นทรัพยากรสำคัญสำหรับระบบปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งทักษะการรู้ปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงแง่มุมต่าง ๆ ของการรู้ข้อมูล เช่น ความเข้าใจว่าระบบคอมพิวเตอร์เรียนรู้จากข้อมูล หรือการตีความ และประเมินข้อมูลที่ป้อนเข้าและส่งออกในระบบปัญญาประดิษฐ์อย่างมีวิจารณญาณ

(4) ความฉลาดรู้ทางดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (Digital/AI Literacy) เชื่อมโยงกัน เนื่องจากระบบปัญญาประดิษฐ์เป็นระบบย่อยของระบบคอมพิวเตอร์ การรู้ดิจิทัลและการรู้ข้อมูลเป็นพื้นฐานสำหรับการเข้าใจและการใช้งานระบบปัญญาประดิษฐ์อย่างมีความรับผิดชอบ การรู้ปัญญาประดิษฐ์ก้าวไปอีกขั้นโดยการทำความเข้าใจวิถีการของปัญญาประดิษฐ์

อย่างชัดเจน การคิดเชิงคำนวณ ซึ่งเชื่อมโยงกับการรู้ดิจิทัล จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับวิถีคิดแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์

จะเห็นได้ว่า ความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์เป็นทักษะที่ต้องใช้ความฉลาดรู้ในด้านอื่น ๆ เป็นพื้นฐาน เช่น การจะเข้าใจและใช้ปัญญาประดิษฐ์ได้เราก็ต้องรู้วิธีใช้งานคอมพิวเตอร์ ซึ่งการขาดความฉลาดรู้ทางดิจิทัล อาจเป็นเหตุที่ทำให้คนไทยยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในปัญญาประดิษฐ์ที่มากพอ เพราะจากการสำรวจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ร่วมกับธนาคารโลก (World Bank) พบว่าคนไทยร้อยละ 74.1 มีทักษะดิจิทัลต่ำกว่าเกณฑ์หมายความว่า บุคคลเหล่านี้ขาดทักษะการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในเบื้องต้น และขาดความเข้าใจในเรื่องของข้อมูล (Data) ซึ่งทำให้บุคคลก้าวไม่ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ยิ่งในยุคของปัญญาประดิษฐ์ที่ต้องมีทักษะดิจิทัลเป็นพื้นฐานแล้ว การขาดทักษะดิจิทัลและความไม่เข้าใจในปัญญาประดิษฐ์ อาจทำให้ถูกแย่งงานจากคนที่มีความรู้ทักษะดังกล่าว ทำให้เสียโอกาสในการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น และการยกระดับรายได้ (Equitable Education Fund & World Bank, 2024, February 20)

ทั้งนี้ Ng et al. (2021, p. 4) ได้รวบรวมงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ และได้สรุปออกมาว่าการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์เกี่ยวข้องกับ 4 องค์ประกอบ ต่อไปนี้

(1) รู้และเข้าใจปัญญาประดิษฐ์ (Know and Understand AI) เราต้องทำความเข้าใจว่าปัญญาประดิษฐ์ทำงานอย่างไร ซึ่งหมายถึงการรู้

และเข้าใจฟังก์ชันการทำงานพื้นฐานของปัญญาประดิษฐ์ เข้าใจเทคนิคและแนวคิดพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญญาประดิษฐ์ ระดับนี้จะเกี่ยวข้องกับการได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการทำความเข้าใจปัญญาประดิษฐ์

(2) ใช้และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Use and Apply AI) เมื่อมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นแล้วก็สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและบริบทต่างๆ โดยคาดหวังว่าความรู้ที่มีจะทำให้เราสามารถใช้งานปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้งานนี้ก็ต้องคำนึงถึงจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ด้วย เพื่อไม่ให้สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

(3) ประเมินและสร้างปัญญาประดิษฐ์ (Evaluate and Create AI) เมื่อเข้าใจและประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ได้แล้ว ต้องมีการประเมินการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ เช่น ข้อมูลที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์มีความถูกต้องหรือไม่ โดยหนึ่งในทักษะที่ควรมีในการประเมินปัญญาประดิษฐ์ คือ ความฉลาดรู้ทางข้อมูล (Data Literacy) กล่าวคือ การประเมินว่าข้อมูลที่น่ามาใช้ในการฝึกฝนปัญญาประดิษฐ์มีที่มาอย่างไร เพราะปัญญาประดิษฐ์เรียนรู้จากข้อมูลที่เราป้อนเข้าไป ถ้าปัญญาประดิษฐ์ได้รับข้อมูลที่ผิด ปัญญาประดิษฐ์ก็จะแสดงผลลัพธ์ที่เป็นข้อมูลเท็จได้

(4) จริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics) เมื่อใช้งานปัญญาประดิษฐ์ เราควรคำนึงถึงมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-centered Considerations) กล่าวคือ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น การพิจารณาข้อมูลที่ใช้ฝึกฝนปัญญาประดิษฐ์เป็นเรื่องสำคัญ เพราะข้อมูลบางอย่างอาจมี

ลิขสิทธิ์หรือเป็นทรัพย์สินทางปัญญา การนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตอาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย อีกทั้งข้อมูลบางอย่างอาจมีอคติ (Bias) และขาดความหลากหลาย เมื่อนำมาใช้ฝึกฝนปัญญาประดิษฐ์ อาจทำให้ปัญญาประดิษฐ์มีอคติ เลือกเข้าข้างหรือกีดกันฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และให้ข้อมูลเท็จต่อผู้ใช้ได้ นอกจากนี้ ผู้ใช้และผู้พัฒนาปัญญาประดิษฐ์มีภาระรับผิดชอบ (Accountability) ที่ต้องปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้ใช้ควรทำความเข้าใจฟังก์ชันการทำงานและข้อจำกัดของปัญญาประดิษฐ์ ใช้งานปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม เช่น ไม่นำไปใช้ในการทุจริตหรือเผยแพร่ข้อมูลเท็จที่สร้างความเข้าใจผิด อีกทั้งผู้ใช้ควรคอยสังเกตด้วยว่า ปัญญาประดิษฐ์ทำงานถูกต้องตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ เพราะหากเกิดข้อผิดพลาดจะได้แจ้งให้ผู้พัฒนาทราบและแก้ไขได้ทันที

ส่วนผู้พัฒนาต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าปัญญาประดิษฐ์ของตนได้รับการออกแบบและฝึกฝนมาอย่างมีจริยธรรม เช่น ใช้ข้อมูลที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นข้อมูลที่มีความหลากหลายปราศจากอคติ และต้องมีการมาตรฐานด้านความปลอดภัยเพื่อป้องกันการใช้งานในทางที่ผิด หรือข้อผิดพลาดที่เกิดจากปัญญาประดิษฐ์ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นทางจริยธรรมบางส่วนที่เป็นที่ถกเถียงกันในปัจจุบันว่าควรปฏิบัติอย่างไร เช่น เนื้อหาที่สร้างขึ้นจากปัญญาประดิษฐ์ ถือเป็นผลงานที่มีลิขสิทธิ์หรือไม่ การนำผลงานที่มีลิขสิทธิ์ไปใช้ฝึกฝนปัญญาประดิษฐ์ ถือเป็น การละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์ยังเป็นเรื่องที่ใหม่ ประเด็นทางจริยธรรมบางอย่างจึงยังไม่ผ่านการถกเถียงที่มากพอจนนำไปสู่ข้อสรุป

ที่เห็นพ้องต้องกันได้ สิ่งที่เราควรระวังไว้เสมอ เวลาใช้ปัญญาประดิษฐ์ คือ การใช้งานของเรา ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

ในงานองเดียวกัน Taecharungroj and Karnchanapoo (2023) ได้รวบรวมกรอบความคิดด้านความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ และนำเสนอเป็นแบบจำลองที่เรียกว่า “Six E’s Model for AI Literacy” โดยแบบจำลองใหม่นี้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

(1) **Essentials:** ครอบคลุมหลักการพื้นฐานของปัญญาประดิษฐ์ และความรู้พื้นฐาน

(2) **Engineering:** เน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับการออกแบบและสร้างระบบปัญญาประดิษฐ์

(3) **Enabling:** มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในบริบทส่วนบุคคล อาชีพ และธุรกิจ

(4) **Evaluation:** มุ่งเน้นการประเมินประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของระบบปัญญาประดิษฐ์

(5) **Effects:** ตรวจสอบผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อสังคมโดยรวม

(6) **Ethics:** เกี่ยวข้องกับข้อผูกพันทางศีลธรรมและผลกระทบทางจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์

นอกจากนี้ ทักษะทางสังคม (Soft Skills) ยังมีความจำเป็นในยุคของปัญญาประดิษฐ์ หลายคนอาจคิดว่าทักษะทางสังคมคงไม่จำเป็นอีกต่อไป เพราะปัญญาประดิษฐ์สามารถทำงานแทนเราได้แล้ว อย่างไรก็ตาม ปัญญาประดิษฐ์สามารถทำงานแทนเราได้เพียงบางอย่างเท่านั้น และยังมีข้อจำกัดอีกมาก เช่น อาการหลอนของปัญญาประดิษฐ์ (AI Hallucination) ซึ่งเราต้องตรวจสอบการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ และควรให้ความสำคัญด้านปฏิสัมพันธ์กับ

มนุษย์คนอื่น ๆ ด้วย สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถแทนที่ด้วยปัญญาประดิษฐ์ได้ โดยทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ ความคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) (Minnikova, 2024, June 9)

■ **วิธีดำเนินการวิจัย**

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิจัยด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposive Sampling) (Patton, 2015, pp. 402-403) จำนวนทั้งสิ้น 25 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจหรือเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 3 คน (2) กลุ่มข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีทางไซเบอร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 12 คน จาก 6 หน่วยงาน ๆ ละ 2 คน (กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

และกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงาน พิสูจน์หลักฐานตำรวจ) และ (3) กลุ่มสมาชิก ชมรมไซเบอร์โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 10 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ในทุกข้อคำถาม จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เมื่อวิเคราะห์แล้ว พบว่า ทุกข้อคำถามได้ค่า IOC = 1.00 ซึ่งสามารถ นำข้อคำถามไปใช้ได้ เนื่องจากค่า IOC มากกว่า 0.50 โดยข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ได้แก่ (1) ปัญหาในการใช้และพัฒนาทักษะด้าน ปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรในหน่วยงานตำรวจ มีอะไรบ้าง อย่างไร (ด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และบุคลากร) (2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรมีแนวทางหรือนโยบายในการใช้และพัฒนาความรู้และทักษะของข้าราชการตำรวจ ในเรื่องปัญญาประดิษฐ์ในด้านใดบ้าง อย่างไร และ(3) แต่ละนโยบายหรือแนวทางตามที่ท่าน เสนอในข้อ 2 ควรจะมุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะ ด้านปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ อย่างไรบ้าง

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เริ่มจากการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ เก็บข้อมูลเพื่อจัดทำเอกสารวิชาการไปยัง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งแจ้งข้อมูลความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง การเป็นความลับ ของงานวิจัย สิทธิในการถอนตัวของผู้ให้ข้อมูล

จากการให้สัมภาษณ์และคำถามสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ในช่วงเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2567 โดยสถานที่ สัมภาษณ์ใช้ทั้งแบบต่อหน้าและแบบออนไลน์ ใช้เวลาสัมภาษณ์คนละประมาณ 60 นาที ก่อนการสัมภาษณ์มีการขออนุญาตบันทึกข้อมูล และการรักษาความลับซึ่งก็ได้รับความยินยอม จากผู้ให้ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการสามเส้าด้าน ข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบ แหล่งข้อมูลทั้งด้านเวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability) และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดกลุ่มคำหรือประโยค ที่มีความคล้ายคลึงกันให้อยู่รวมในชุดข้อมูล เดียวกัน จากนั้นจึงจำแนกประเภทข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) จากข้อมูลที่จำแนกประเภทแล้ว ด้วยการเขียน ประโยคที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นหลัก กับประเด็นย่อย (Patton, 2015, p. 793)

■ ผลการวิจัย

ปัญหาในการพัฒนาความฉลาดรู้ทาง ปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในเรื่องปัญหาการพัฒนาความฉลาดรู้ทาง ปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ สามารถ แยกประเด็นปัญหาออกมาได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware) ด้านซอฟต์แวร์ (Software) และด้านบุคลากร (Peopleware) สรุปได้ดังนี้

(1) ด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware)

ปัญหาสำคัญในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ด้านฮาร์ดแวร์ พบว่า ตำรวจขาดแคลนงบประมาณเพื่อการลงทุนในฮาร์ดแวร์สำหรับปัญญาประดิษฐ์ เช่น หน่วยประมวลผลกราฟิก (Graphics Processing Unit: GPU) เซิร์ฟเวอร์ประสิทธิภาพสูง ระบบจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ และอุปกรณ์ตรวจจับภาพและวิดีโอ คุณภาพสูงล้วนมีราคาสูง ทำให้งบประมาณของหน่วยงานตำรวจส่วนใหญ่จึงไม่เพียงพอต่อการลงทุน อีกทั้งอุปกรณ์และโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้ในปัจจุบันไม่มีความทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในหน่วยปฏิบัติการอาจเก่าไม่สามารถรองรับการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ได้ การบำรุงรักษาและอัปเดตไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้อุปกรณ์ทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ความเห็นจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“พอเราทำเรื่อง AI มันต้องการ engine ขนาดใหญ่มาก ๆ เราเรียกว่าเป็น GPU ในต่างประเทศ ในทุกองค์กร โดยเฉพาะองค์กรระดับชาติด้านความมั่นคง เครื่องพวกนี้ถูกใช้งานในรูปแบบที่เรียกว่าเป็นสิ่งที่ปกติ เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจ เครื่องเหล่านี้คือ Ground-Based ของหน่วยงานภาครัฐอยู่แล้ว แต่ในบ้านเราก่อนข้างจะเป็นเรื่องใหม่ แล้วก็เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการทำให้ผู้ใหญ่เข้าใจ ว่าทำไมเราถึงต้องมีอย่างดีก็มีแค่ Data Center เก็บข้อมูล หรือคอมพิวเตอร์ที่เป็นแม่ข่ายใช้ในการ Computing แต่เครื่องที่ใช้ในการสร้างสิ่งเหล่านี้ ไม่เคยถูกลงทุน หรือมีในภาครัฐ ยกเว้นในกลุ่มของสถาบันการศึกษา ซึ่งเอาไว้ทำงานวิจัยทั่วไป” (ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1,

25 พฤศจิกายน 2567: สัมภาษณ์)

“องค์กรก็ต้องมองด้วยว่า ถ้าสมมุติคุณจะทำให้องค์กรมีการพัฒนา AI ได้ คุณต้องเตรียมทรัพยากรเหล่านี้ไว้ให้ด้วย เพราะบางที่ผู้ปฏิบัติเองก็อาจจะไปหาความรู้เสริมในการสร้างโมเดลขึ้นมาเอง ผมทำระบบ เป็นเรื่องที่ผมสนใจ แต่ผมไม่มีตั้งค์ซื้อคอมแรง ๆ เวลาผมเทรน AI ผมเอา Large Language Model (LLM) ที่ทำได้เหมือนกับ ChatGPT ลงในเครื่องเครื่องค้างเลยครับ แต่หน่วยผมอาจจะโชคดีมี GPU ตัวดี ๆ ผมก็ขอใช้ เพราะฉะนั้น ทรัพยากรพวกฮาร์ดแวร์ก็สำคัญ” (ผู้ปฏิบัติงาน คนที่ 1, 4 ธันวาคม 2567: สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ดี ความเข้ากันได้ของระบบก็มีความสำคัญ เนื่องจากการเลือกใช้ฮาร์ดแวร์ที่ไม่เข้ากันกับซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์หรือระบบอื่น ๆ ในหน่วยงานตำรวจ อาจทำให้เกิดปัญหาในการใช้งาน หรือต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงระบบให้เข้ากันได้ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจเป็นไปอย่างล่าช้า และไม่สามารถนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

(2) ด้านซอฟต์แวร์ (Software)

ปัญหาสำคัญในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ด้านซอฟต์แวร์ พบว่าซอฟต์แวร์ปัญญาประดิษฐ์ที่มีประสิทธิภาพส่วนใหญ่เป็นของต่างประเทศ และมีราคาแพง ทำให้หน่วยงานตำรวจไม่สามารถเข้าถึงและนำมาใช้ได้ เช่น ซอฟต์แวร์จดจำใบหน้าขั้นสูง ซึ่งเป็นเทคโนโลยีของประเทศจีน การพึ่งพาเทคโนโลยีต่างประเทศเช่นนี้อาจสร้างความเสี่ยง

ด้านความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลอีกด้วย โดยเฉพาะข้อมูลที่ใช้ในงานตำรวจมักเป็นข้อมูลส่วนบุคคล การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้จึงมีความเสี่ยงต่อการรั่วไหลของข้อมูล อีกทั้งซอฟต์แวร์ที่ใช้ในปัจจุบันไม่เชื่อมโยงกับระบบปัญญาประดิษฐ์ ทำให้ยากต่อการนำปัญญาประดิษฐ์ไปประยุกต์ใช้กับระบบงานเดิม ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ไม่หวังดียังสามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการโจมตีทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ความเห็นจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ทุกวันนี้ *Cybersecurity* โดนโจมตีหนัก เพราะว่า ความสามารถของ AI มันสูงขึ้น มันเลยทำให้แฮกเกอร์เขามีกระบวนการหรือวิธีการ อย่างเช่น การถอดรหัส หรือการที่จะเข้าโจมตี มันก็จะมีความสามารถขึ้น” (ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1, 25 พฤศจิกายน 2567: สัมภาษณ์)

“AI เพิ่งเข้ามาปีสองปี แต่กฎหมายเรายังไม่ได้พูดถึงอำนาจหน้าที่ ปัญหามันเข้ามา แล้วเราก็เรียนรู้กับมันภายหลัง เราเรียนรู้ผ่านปัญหาเป็นหลัก เพราะหน่วยปฏิบัติไม่ใช่หน่วยศึกษา แต่เราศึกษาเรื่องพวกนี้ เพราะเรามีโจทย์ที่ต้องโฟกัส เช่น กรณีของดาราตัง มีโจทย์ว่าวิดีโอ นั้นเป็น AI หรือเปล่า เราก็ต้องมาเรียนรู้หาเครื่องมือที่จะมาตรวจสอบว่าเป็น AI หรือเปล่า จึงไม่ได้โฟกัสไปที่การนำ AI ไปใช้ประโยชน์ ทุกวันนี้เราวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมอัตโนมัติทางคอมพิวเตอร์” (ผู้ปฏิบัติงาน คนที่ 4, 13 ธันวาคม 2567: สัมภาษณ์)

“จะใช้ AI ต้องใช้งบประมาณ เป็นประเด็นที่สำคัญมาก ๆ เรากำลังจะเอา AI มาใช้ในการระบุตัวเหยื่อที่ปรากฏอยู่ในพยานหลักฐาน

ดิจิทัลที่เรายึดมา เราต้องซื้อเครื่องมือตัวหนึ่ง ที่ชื่อว่า *Griffeye* ซึ่งซื้อเสียอย่างเดียวเลย เครื่องมือตัวนี้ราคาแพงมาก เราซื้อมาทั้งหมด 4 ล้านบาท ใช้ได้แค่ปีเดียว ตอนนี้สัญญาหมดไปแล้ว ซึ่งใช้เทคโนโลยี AI ขั้นสูง มี *Image Processing* มี *PhotoDNA* หลายอัลกอริทึมทางด้าน AI เอามาประยุกต์ใช้ในตัวนี้ ตอนนี้ใช้ไม่ได้แล้ว คราวนี้เราจะซื้อใหม่ก็ลำบาก เพราะจะต้องตั้งงบประมาณ 4 ล้านบาททุกปี คงเป็นไปได้ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือในระบบราชการแน่นอน” (สมาชิกชมรม, 10 ธันวาคม 2567: สัมภาษณ์)

ดังนั้น หน่วยงานตำรวจจึงจำเป็นต้องพัฒนาปัญญาประดิษฐ์เพื่อป้องกันภัยคุกคามเหล่านี้ให้ทันทั่วถึง และถึงแม้จะมีการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ แต่หากข้อมูลไม่ถูกจัดเตรียมให้พร้อม ปัญญาประดิษฐ์ก็ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงการลงทุนในเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้หน่วยงานตำรวจสามารถนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

(3) ด้านบุคลากร (Peopleware)

ปัญหาสำคัญในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ด้านบุคลากร พบว่าผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานตำรวจส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ ไม่เข้าใจประโยชน์และศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์ ไม่สามารถกำหนดนโยบายและแนวทางการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ อีกทั้งข้าราชการตำรวจ

ส่วนใหญ่ไม่ได้จบสายเทคโนโลยี จึงขาดความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ ทำให้ยากต่อการเรียนรู้ ซึ่งบางส่วนยังมองว่า ปัญญาประดิษฐ์เป็นเรื่องไกลตัว ไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองในด้านนี้ และมองว่าปัญญาประดิษฐ์เป็นภาระงานเพิ่มเติม เช่น การป้อนข้อมูล รวมถึงกังวลว่า ปัญญาประดิษฐ์จะมาแย่งงาน ที่สำคัญคือ หน่วยงานตำรวจขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์โดยเฉพาะ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญเพียงพอที่จะพัฒนาและประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ส่งผลให้ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ตลอดจนความรู้และทักษะของบุคลากรไม่เท่ากันในแต่ละหน่วยงาน ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ความเห็นจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“แม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีการรับบุคลากรภายนอกที่มีวุฒิปริญญาตรีมาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ แต่จำนวนบุคลากรด้านเทคโนโลยีที่มีอยู่จริง ๆ นั้นมีเพียง 60-70 คนเท่านั้น ซึ่งน้อยมากเมื่อเทียบกับโครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีบุคลากรรวมกว่า 2 แสนคน สาเหตุหนึ่งของปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้าน AI ก็คือ โครงสร้างหน่วยงานที่เปลี่ยนแปลงตำแหน่งบ่อย ทำให้บุคลากรที่ทำงานด้านเทคโนโลยีอยู่ได้ไม่นานก็ต้องย้ายหน่วย” (ผู้ปฏิบัติงาน คนที่ 10, 6 ธันวาคม 2567: สัมภาษณ์)

“ตำรวจไม่ได้จบคอมพิวเตอร์ แต่จบทางด้านกฎหมาย จบทางด้านอาชีวศึกษา จบทางสายสังคมศาสตร์ คือ สายที่เป็นการบังคับใช้กฎหมาย แต่การเอา AI มาใช้งาน คือสายเทคโนโลยี สายวิทยาการคอมพิวเตอร์ สายวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งนายตำรวจระดับสูง อาจจะไม่ได้มีสายตรงมา ไม่เหมือนทหารที่เขาจบวิศวะ

เห็นมมมมมม เห็นบทบาทของคำว่า AI หรือเทคโนโลยีมากกว่า ฉะนั้น บางครั้งผู้บริหารไม่เข้าใจว่าจะเอา AI มาทำอะไร” (สมาชิกชมรม, 10 ธันวาคม 2567: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ ประเด็นที่เกี่ยวกับทัศนคติและการส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ พบว่า ข้าราชการตำรวจมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ประกอบกับภาระงานของข้าราชการตำรวจไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ปัญญาประดิษฐ์ ขาดระบบการให้รางวัลสำหรับผู้ที่พัฒนาตนเอง ทำให้การยอมรับเทคโนโลยีใหม่เป็นไปอย่างช้า และขาดความไว้วางใจในปัญญาประดิษฐ์ ที่สำคัญคือ ระบบการแต่งตั้งโยกย้ายขาดความยืดหยุ่น ไม่สามารถเลือกตำแหน่งงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถ ส่งผลให้บุคลากรที่มีความสามารถด้านปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ได้

เห็นได้ชัดว่า หน่วยงานตำรวจขาดการเตรียมความพร้อมให้กับข้าราชการตำรวจทั้งประเทศ ในการเข้าสู่ยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการขาดความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานสำคัญ ส่งผลต่อความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูล หรือความฉลาดรู้ทางข้อมูล (Data Literacy) อันเป็นอุปสรรคสำคัญในการนำปัญญาประดิษฐ์ไปประยุกต์ใช้ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ การพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจเป็นไปอย่างล่าช้า และไม่สามารถนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ การแก้ไขปัญหเหล่านี้จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากร และสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้งานตำรวจ

แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในเรื่องแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์แบ่งออกได้เป็น 3 แนวทาง คือ การส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ การพัฒนาบุคลากรด้านปัญญาประดิษฐ์สำหรับตำรวจทุกระดับ และการพัฒนากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

(1) การส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ

จากการศึกษา พบว่า ภาระงานของข้าราชการตำรวจที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ ดังนั้น การส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยอันดับแรกควรเริ่มที่การสร้างผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานตำรวจให้มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์อย่างยั่งยืน โดยผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี ปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยี และส่งเสริมให้เห็นประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์ในการลดภาระงาน พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณในการจัดหาฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่จำเป็น โดยเฉพาะการจัดหา

GPU ให้กับโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังเน้นให้มีการส่งเสริมการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ตอบโจทย์การทำงานของตำรวจ โดยสนับสนุนให้นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์ในประเทศพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานตำรวจ โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมจากภายในประเทศ สุดท้ายคือ การจัดสรรตำแหน่งงานของข้าราชการตำรวจให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ โดยพิจารณาให้ตำรวจที่จบการศึกษา หรือผ่านการอบรมด้านปัญญาประดิษฐ์ได้ทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีค่าตอบแทนที่แข่งขันได้ รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้ตำรวจนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ เช่น การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และเปิดโอกาสให้ตำรวจรุ่นใหม่ที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีได้แสดงศักยภาพ *“เพราะต้องเข้าใจว่า ตำรวจมีภาระหน้าที่รายวันเยอะมาก เพราะฉะนั้นเขาจะเอาเวลาที่ไหนมายกระดับ นี่แหละคือสิ่งที่ว่า มันต้องหากกลยุทธ์บางอย่าง แล้วก็ เป็นสิ่งที่จะต้องจูงใจ เหมือนให้เป็นรางวัล หรืออะไรสักอย่าง มันต้องทำ”* (ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1, 25 พฤศจิกายน 2567: สัมภาษณ์)

ทั้งหมดนี้คือ การปรับกรอบความคิด (Mindset) ของข้าราชการตำรวจที่มีต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ อันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดวิถีการคิด ทัศนคติ และความเชื่อ การมีกรอบความคิดที่เหมาะสมช่วยให้ข้าราชการตำรวจมองปัญหาเป็นโอกาส มองข้อผิดพลาดเป็นการเรียนรู้ และมองความสำเร็จของตำรวจที่นำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้งานตำรวจไปเป็นแรงบันดาลใจ จะเห็นได้ว่า ยิ่งหน่วยงานตำรวจสามารถ

สร้างกรอบแนวคิดได้ครอบคลุมหน่วยงานตำรวจ ได้มากเท่าไรก็จะยิ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการ ตำรวจได้มากเท่านั้น

(2) การพัฒนาบุคลากรด้านปัญญาประดิษฐ์ สำหรับตำรวจทุกระดับ

จากการศึกษา พบว่า เป้าหมายสูงสุด ของการพัฒนาบุคลากรด้านปัญญาประดิษฐ์ คือการนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ประโยชน์ ในการทำงานของตำรวจอย่างเป็นรูปธรรม เพิ่มประสิทธิภาพ ลดภาระงาน ยกระดับ คุณภาพงาน สร้างความปลอดภัย และตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายสูงสุดนี้ได้จะต้องเริ่ม จากการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ โดยมีความฉลาดรู้ทางดิจิทัล และความฉลาดรู้ ทางข้อมูลเป็นพื้นฐาน เนื่องจากความฉลาดรู้ 3 ด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน

ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจึงควรมีความรู้ ด้านดิจิทัลและข้อมูลเป็นพื้นฐาน โดยการพัฒนา อาจแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับผู้บริหาร เน้นการสร้างเข้าใจถึงศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์ ในการพัฒนางานตำรวจ และสนับสนุนการนำ ปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในหน่วยงานตำรวจในเชิง นโยบาย ระดับปฏิบัติเน้นสร้างความเข้าใจถึง วิธีการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับ งานตำรวจในฐานะผู้ใช้งาน (User) และระดับ ผู้พัฒนา (Developer) เน้นสร้างความรู้ความสามารถ ในการพัฒนาและปรับปรุงระบบปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเป็น “ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน” (Domain Expert) ของตำรวจ

จากนั้นจึงสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Domain Expert) เพื่อพัฒนาปัญญาประดิษฐ์

สำหรับตำรวจ โดยคัดเลือกข้าราชการตำรวจ ที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในงาน เฉพาะด้าน เช่น การสืบสวน การสอบสวน การพิสูจน์ หลักฐาน การป้องกันปราบปรามยาเสพติด และ อาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้มาเข้ารับการฝึก อบรมในหลักสูตรสำหรับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยเน้นการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ พร้อมทั้งสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทำงาน ร่วมกับผู้พัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (AI Developer) ในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์

ตามที่กล่าวมา เป็นเพียงแนวทางการพัฒนา บุคลากรด้านปัญญาประดิษฐ์ในระยะสั้นเท่านั้น แต่ในระยะยาวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มี ข้าราชการตำรวจที่มีความรู้ความสามารถ ด้านปัญญาประดิษฐ์โดยตรง เนื่องจาก “การที่จะมาเป็นตำรวจมาหลายช่องทาง มาจาก นักเรียนเตรียมทหาร นักเรียนนายร้อยตำรวจ เราต้องแก้ปัญหา หลักสูตรเหล่านี้จะต้องมี หลักสูตร AI” (ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3, 11 ธันวาคม 2567: สัมภาษณ์) “เราควรปรับเหมือนทหาร เขาจบวิศวะ จบวิทยาศาสตร์ ปฏิบัติหน้าที่หลัก ของเขาได้ตามปกติ ทำได้ดีกว่าด้วย ชั้นตำรวจ ก็ทำได้ ไม่เห็นจะแปลกเลย” (สมาชิกชมรม, 10 ธันวาคม 2567: สัมภาษณ์)

ดังนั้น จึงควรปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียน นายร้อยตำรวจให้รองรับเทคโนโลยีปัญญา ประดิษฐ์ โดยพิจารณาเพิ่มหลักสูตรด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น วิทยาศาสตร์ บัณฑิต สาขาวิชาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และหรือสาขาวิชาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ตลอดจนการปรับปรุงกระบวนการคัดเลือก นักเรียนนายร้อยตำรวจ เพื่อเปิดโอกาสให้ นักเรียนที่มีความรู้ความสามารถและความสนใจ

ด้านเทคโนโลยีสามารถเข้าเรียนในสาขาที่เกี่ยวข้องได้ จะเห็นได้ว่าแนวทางนี้คือการพัฒนาทักษะ (Skillset) ที่ทำให้ข้าราชการตำรวจมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในระดับที่ลึกขึ้น

(3) การพัฒนากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์จะต้องไม่ใช่เพียงแค่การนำเทคโนโลยีมาใช้ แต่ต้องมุ่งเน้นที่การแก้ปัญหา และพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อประโยชน์ของประชาชน และสังคมโดยรวม “วันนี้เราเดินอะไรไม่ได้เพราะอะไร เพราะต่างคนต่างมีระบบต่างคนต่างเก็บ แต่พอจะลิงก์กันก็ติดระเบียบผมคิดง่าย ๆ AI ในการสแกนหน้า เราต้องใช้ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ จากกรมการปกครอง เพราะเค้าเก็บ เราต้องลิงก์อย่างนั้น แต่วันนี้เราลิงก์ได้บางส่วนเพราะอะไร ติดด้วยกฎหมายติดด้วยระเบียบ แสดงว่าปัจจุบันฐานข้อมูลจะมีเฉพาะคนที่เคยก่อคดีถูกม็ยครึบ แต่ว่าประชาชนทั่วไปจะไม่มีข้อมูล” (ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3, 11 ธันวาคม 2567: สัมภาษณ์)

ดังนั้น จึงควรกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายและจริยธรรมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยกำหนด “หลักจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์” (AI Ethic Principles) สำหรับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ และปรับปรุงกฎหมายให้ครอบคลุมโดยเฉพาะ เช่น การรวบรวม จัดเก็บ และใช้ข้อมูล โดยปัญญาประดิษฐ์ การตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของผลลัพธ์ ที่ได้จากปัญญาประดิษฐ์ และความรับผิดชอบ หากเกิดความเสียหายจากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ตลอดจนการพิจารณาออกกฎหมายเฉพาะ

สำหรับปัญญาประดิษฐ์ โดยเป็นกฎหมายที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาและการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ในหน่วยงานราชการ จริยธรรม และมาตรฐานการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ตลอดจนการกำกับดูแล และการควบคุมปัญญาประดิษฐ์ จากนั้นจึงสร้างระบบการประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) เพื่อสร้างสมดุลระหว่างประโยชน์จากปัญญาประดิษฐ์กับความเป็นส่วนตัวของประชาชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection Act: PDPA) โดยประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่น การละเมิดความเป็นส่วนตัว การเลือกปฏิบัติ และการตัดสินใจที่ผิดพลาด ตลอดจนการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ผู้เชี่ยวชาญ และภาคส่วนต่าง ๆ แสดงความคิดเห็น ข้อกังวล และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้

สุดท้ายคือ การพิจารณาให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเป็นหน่วยงานกลางสำหรับรวบรวมบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านปัญญาประดิษฐ์ วิทยาการข้อมูล และความมั่นคงในมิติต่าง ๆ รวมถึงจัดหาเครื่องมือและทรัพยากรที่ทันสมัย เพื่อให้การวิจัยและพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นได้ชัดว่า แนวทางสุดท้ายนี้คือแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเครื่องมือ (Toolset) เพื่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

▣ สรุปและอภิปรายผล

ปัญหาในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญา ประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ

จากผลจากการศึกษาที่พบว่า ข้าราชการตำรวจขาดแรงจูงใจ และหน่วยงานตำรวจไม่มีการส่งเสริมให้บุคลากรที่มีความสามารถด้านปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ได้ทำงานในตำแหน่งที่ตรงกับความเชี่ยวชาญ ข้าราชการตำรวจที่มีความรู้ความสามารถด้านปัญญาประดิษฐ์สูง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจในชมรมไซเบอร์ต้องไปรับราชการในตำแหน่งพนักงานสอบสวน ซึ่งไม่ตรงกับความเชี่ยวชาญ สอดคล้องกับโครงการวิจัย เรื่อง “ระบบการสร้างความยุติธรรมในการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจระดับสถานีตำรวจ” ของ Dithapart Borwornchai (2019, p. 64) ซึ่งพบว่า การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจมีปัญหาด้านทักษะที่จำเป็น อันเป็นผลมาจากการแต่งตั้งคนไม่เหมาะสมกับงาน เช่น การแต่งตั้งผู้ที่ไม่มีความรู้ความสามารถในด้านนั้น ๆ ไปดำรงตำแหน่ง ทำให้ผู้ถูกแต่งตั้งเกิดความเครียด ทั้งนี้ การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจจะมี 2 ระบบเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ระบบคุณธรรม และระบบอุปถัมภ์ อีกทั้งวัฒนธรรมของตำรวจยังคิดว่า “แมวสีไหนก็จับหนูได้” หมายความว่า จะแต่งตั้งใครมาดำรงตำแหน่งใดก็ได้ แต่ไม่ได้พิจารณาถึงการแต่งตั้งคนให้ถูกกับงาน และไม่ได้มองความเชี่ยวชาญของแต่ละคน

นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาที่พบว่า การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในงานตำรวจ มีประเด็นด้านจริยธรรมที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการทำนายพฤติกรรม

อาชญากรรม อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ European Crime Prevention Network (European Crime Prevention Network [EUCPN], 2022, p. 11) ที่ระบุว่า การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ อาจต้องพบกับปัญหาอันเนื่องมาจาก “อคติจากอัลกอริทึม” (Algorithmic Bias) โดยอัลกอริทึมอาจสะท้อนถึงอคติของผู้พัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการจงใจหรือไม่จงใจก็ตาม และ “อคติจากข้อมูลขนาดใหญ่” (Big Data Bias) โดยชุดข้อมูลที่ใช้ฝึกฝนปัญญาประดิษฐ์ อาจมีอคติแฝงอยู่ เช่น การใช้ข้อมูลการจับกุมในอดีตที่อาจมีการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติแฝงอยู่ อคติเหล่านี้อาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิของประชาชน เช่น การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติหรือการเฝ้าระวังที่ไม่เป็นธรรม

แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญา ประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพ อย่างยั่งยืน

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก โดยมีการจัดอันดับความสำคัญที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Groskamp (2024, p. 22) ซึ่งมองว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งในโลกธุรกิจร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยกรอบแนวคิดสร้างสรรค์ (Creative Mindset) ถูกมองว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด และเน้นถึงความจำเป็นในการสร้างความประสานสอดคล้องและการบูรณาการระหว่างกรอบความคิด (Mindset)

ทักษะ (Skillset) และเครื่องมือ (Toolset) สรุปลอกมาเป็น 3 แนวทางหลัก และ 9 แนวทางย่อย เพื่อปลดปล่อยศักยภาพในการสร้างสรรค์อย่าง ตามตารางที่ 1 นั้นมีรายละเอียดในแนวทางย่อย เต็มที่ ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบตามแบบจำลอง

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพ อย่างยั่งยืน

แนวทางหลักที่ 1 การส่งเสริมสนับสนุนการใช้ AI ในงานตำรวจ	แนวทางหลักที่ 2 การพัฒนาบุคลากรด้าน AI สำหรับตำรวจทุกระดับ	แนวทางหลักที่ 3 การพัฒนากฎหมายและนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา AI
แนวทางย่อยที่ 1.1 สร้างผู้บังคับบัญชาที่มีทัศนคติดี ต่อการพัฒนา AI Literacy อย่างยั่งยืน	แนวทางย่อยที่ 2.1 มุ่งพัฒนา AI Literacy โดยมี Digital/Data Literacy เป็นพื้นฐาน	แนวทางย่อยที่ 3.1 กำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย และจริยธรรมการใช้ AI
แนวทางย่อยที่ 1.2 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ ที่ตอบโจทย์การทำงานของตำรวจ (ประกวด Good Practice)	แนวทางย่อยที่ 2.2 เร่งสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Domain Expert) เพื่อพัฒนา AI สำหรับตำรวจ	แนวทางย่อยที่ 3.2 ประเมินผลกระทบทางสังคม โดยสร้างสมดุลระหว่าง ประโยชน์ของ AI กับความเป็นส่วนตัว (PDPA)
แนวทางย่อยที่ 1.3 จัดสรรตำแหน่งงานด้าน AI ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ	แนวทางย่อยที่ 2.3 ปรับปรุงหลักสูตรของ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ให้รองรับเทคโนโลยี AI	แนวทางย่อยที่ 3.3 จัดตั้งหน่วยงานกลาง ด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับ AI

หมายเหตุ: ผู้วิจัย

จากผลจากการศึกษาที่พบว่า การพัฒนา ความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการ ตำรวจให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถ

“Six E’s” ของ Taecharungroj and Karnchanapoo (2023) ครบทั้ง 6 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบแบบจำลอง Six E's กับแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์
ของข้าราชการตำรวจ

องค์ประกอบของแบบจำลอง Six E's	ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม
Essentials: ครอบคลุมหลักการพื้นฐานของ AI และความรู้พื้นฐาน	1. ตำรวจต้องมีความรู้พื้นฐานด้าน Digital และ Data ก่อน จึงจะต่อยอดไปเป็น AI Literacy ได้
Engineering: เน้นทักษะที่จำเป็นสำหรับการออกแบบ และสร้างระบบ AI	2. หน่วยงานตำรวจควรมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Domain Expert) เพื่อพัฒนา AI สำหรับตำรวจ
Enabling: มุ่งเน้นไปที่การประยุกต์ใช้ AI ในบริบท ส่วนบุคคล อาชีพ และธุรกิจ	3. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ตอบโจทย์การทำงาน ของตำรวจ (ประกวด Good Practice)
Evaluation: มุ่งเน้นไปที่การประเมินประสิทธิภาพ และความน่าเชื่อถือของระบบ AI	4. AI ต้องได้รับการฝึกฝนด้วยข้อมูลที่มีคุณภาพ เพื่อให้ ประมวลผลข้อมูลได้อย่างน่าเชื่อถือ
Effects: ตรวจสอบผลกระทบของ AI ต่อสังคม โดยรวม	5. กำหนดขอบเขตการใช้ AI เพื่อสร้างความสมดุลระหว่าง ประโยชน์และความเป็นส่วนตัว (PDPA)
Ethics: เกี่ยวข้องกับข้อผูกพันทางศีลธรรมและ ผลกระทบทางจริยธรรมของเทคโนโลยี AI	6. พัฒนาหลักสูตรจริยธรรมในการใช้งาน AI เพื่อให้ การใช้งาน AI ไม่ละเมิดสิทธิของประชาชน

หมายเหตุ. ผู้วิจัย

อย่างไรก็ดี ผลจากการศึกษาสำคัญที่พบว่าการส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างผู้บังคับบัญชาที่มีทัศนคติต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์อย่างยั่งยืน โดยผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี ปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมให้เห็นประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์ในการลดภาระงาน และจัดสรรงบประมาณในการจัดหาฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ที่จำเป็น สอดคล้องกับแนวคิดของ Buren et al. (2020, 24 January) ซึ่งมองว่า ผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความพร้อมด้านปัญญาประดิษฐ์ของรัฐบาล โดยผู้นำต้องตระหนักถึงความท้าทายในการเข้าถึงและสรรหาบุคลากรที่มีทักษะ

ด้านปัญญาประดิษฐ์ และการพัฒนาทักษะของบุคลากรที่มีอยู่ ตลอดจนสนับสนุนการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์เข้ากับกระบวนการทำงานของบุคลากร การปรับรูปแบบการทำงาน และการสร้างความเข้าใจและการยอมรับปัญญาประดิษฐ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการจัดการการเปลี่ยนแปลง

จากงานวิจัยนี้จึงสรุปได้ว่า อาชญากรรมทางไซเบอร์มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเสียหายให้แก่ประชาชน ซึ่งการดำเนินงานของตำรวจในปัจจุบันยังไม่สามารถชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการป้องกันหรือปราบปรามคดีไซเบอร์เหล่านี้ เนื่องจากตำรวจต้องเผชิญกับความท้าทายจากคดีทางไซเบอร์ที่มีทั้งปริมาณและความซับซ้อน

ที่เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องนำปัญญาประดิษฐ์ มาใช้ในงานตำรวจอย่างเลี่ยงไม่ได้ แต่หน่วยงาน ตำรวจยังมีความไม่พร้อมในหลายด้าน โดยเฉพาะ ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทักษะ ในการพัฒนาและดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ ปัญญาประดิษฐ์ หากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาเหล่านี้ ผลการวิจัยนี้ สามารถเป็นแนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจให้มี ประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนได้ โดยทั้ง 9 แนวทางนี้ สามารถดำเนินการได้พร้อมกันหลายแนวทาง

ข้อจำกัดหลักของงานวิจัยนี้ คือ ขอบเขต ของงานวิจัยที่เน้นในด้านการพัฒนาและนโยบาย การสร้างปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ ซึ่งไม่ได้ ครอบคลุมไปถึงปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เช่น ปัญหาความร่วมมือและการประสานงาน กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศ เช่น ธนาคาร กองบัญชาการตำรวจภูธรต่าง ๆ และหน่วยงานภายนอกประเทศ ซึ่งปัญหา ในการปฏิบัติงานหลายอย่างสอดคล้องกับ ผลลัพธ์งานวิจัยของ Cheurprakobkit and Lerwongrat (2025) ที่พบว่า ปัญหาหลักในการต่อสู้ กับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์คือการที่ตำรวจไทย ขาดความร่วมมือกับหน่วยงานในต่างประเทศ เช่น องค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (International Criminal Police Organization) หรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Providers) ตามด้วยปัญหาการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ขาดความรู้ด้านการรักษาหลักฐานทางดิจิทัล ความรู้ในการสืบสวนเกี่ยวกับการทำธุรกรรม ทางกฎหมายและธุรกิจที่ดำเนินการซื้อขาย สินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้ เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในการทำธุรกิจ

■ ข้อเสนอแนะ:

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

(1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรปรับปรุง แผนปฏิบัติราชการ ราย 5 ปี (พ.ศ. 2571 - 2575) โดยเพิ่มความสำคัญของการพัฒนาเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์เพื่อแก้ปัญหาอาชญากรรม ทางไซเบอร์ในเชิงรุก พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่ดีของผู้บังคับบัญชาต่อการพัฒนา ความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการ ตำรวจทั่วประเทศ

(2) กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวน อาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) ควรส่งเสริม ให้มีการดำเนินโครงการประกวดผลงาน แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการใช้ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการปฏิบัติงาน ของตำรวจ เพื่อลดการพึ่งพาเทคโนโลยี จากต่างประเทศ

(3) คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ควรทบทวนอัตรากำลังของทุกส่วนราชการ และจัดสรรตำแหน่งให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล และพิจารณาร่วมกับ กระทรวงการคลัง เพื่อทบทวนเงินเพิ่มพิเศษ สำหรับตำแหน่งที่ต้องใช้ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ขั้นสูง

(4) สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (สทส.) ควรดำเนินงานร่วมกับ สถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ (องค์การมหาชน) เพื่อสร้างข้อมูลส่วนกลาง (Centralized Data) หรือการเรียนรู้แบบกระจาย (Federated Learning) โดยรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน (Common Data) จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่กระจัดกระจาย

ให้มาอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ปัญญาประดิษฐ์สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) กองบัญชาการการศึกษา (บช.ศ.) ควรสร้างความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เช่น สถาบันวิศวกรรมปัญญาประดิษฐ์ ภายใต้วรรวมมือของมหาวิทยาลัยชั้นนำ 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยซีเอ็มเคแอล สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาข้าราชการตำรวจให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Domain Expert) ในการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สำหรับงานตำรวจ

(6) โรงเรียนนายร้อยตำรวจควรพิจารณาบรรจุหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ และหรือสาขาวิชาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในหลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และอาจพิจารณาเพิ่มคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อจัดการเรียนการสอนหลักสูตรดังกล่าว

(7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรนำ “ชุดเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์” (AI Toolkit) ซึ่งพัฒนาโดยองค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (INTERPOL) และสถาบันวิจัยอาชญากรรมและความยุติธรรมระหว่างภูมิภาคแห่งสหประชาชาติ (UNICRI) มาใช้ขับเคลื่อนนวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ที่มีความรับผิดชอบ ตั้งแต่การวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง การใช้งานและการประเมินผลด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น แผนที่นำทาง (Organizational Roadmap) แบบประเมินความพร้อม (Organizational Readiness Assessment) และแบบประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

(8) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรพิจารณาดำเนินงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.) เพื่อประเมินผลกระทบทางสังคม ด้านการสร้างสมดุลระหว่างประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์กับความเป็นส่วนตัว (PDPA)

(9) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (สท.ก.ต.ช.) ควรพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานกลางด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีโดยตรง เพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งบูรณาการงานตำรวจเข้ากับสำนักงานคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (สกมช.)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) การศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรด้านปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมกับโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ควรศึกษาเนื้อหา รูปแบบการสอน ระยะเวลาที่เหมาะสม ตลอดจนวิธีการประเมินผล โดยอาจเปรียบเทียบกับหลักสูตรของต่างประเทศ หรือหน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น สถาบันการศึกษาของทหาร

(2) การศึกษารูปแบบและโครงสร้างของหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบด้านเทคโนโลยี ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการ บทบาทหน้าที่ อำนาจ และความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ โดยอาจเปรียบเทียบกับหน่วยงานของต่างประเทศ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(3) การศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในงานสอบสวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การระบุตัวตน และการติดตามเส้นทางการเงิน

(4) การศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการนำเทคโนโลยีมาใช้ โดยอาจศึกษาถึงรูปแบบของรางวัล การเลื่อนขั้น การสนับสนุนด้านการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในงานตำรวจ

■ กิตติกรรมประกาศ

บทความเรื่อง “แนวทางการพัฒนาความฉลาดรู้ทางปัญญาประดิษฐ์ของข้าราชการตำรวจ” เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารวิชาการหลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหารกองบัญชาการกองทัพไทย รุ่นที่ 16 ผู้เขียนจึงขอขอบคุณสถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนในงานวิชาการนี้

■ บรรณานุกรม

- Aljaber, S., & Almushaili, T. (2022). Artificial Intelligence. *International Journal of Engineering Research and Applications*, 12(12), 52-57.
- Buren, E. V., Chew, B., & Eggers W. D. (2020, January 24). *AI readiness for government: Are you ready for AI? Deloitte*. https://www2.deloitte.com/content/dam//insights/us/articles/5121_ai-readiness-for-government/DI_AI-readiness-for-government.pdf
- Cheurprakobkit, S., & Lerwongrat, K. (2025). Criminal justice officials' attitudes towards addressing computer crimes in Thailand: Difficulties and recommendations. *Trends in Organized Crime*, 8(3), 293-313.
- Dithapart Borwornchai. (2019). *The Justice system for the appointment of police officers at the police station level*. National Research Council of Thailand.
- Equitable Education Fund & World Bank. (2024, February 20). *Fostering Foundational Skills in Thailand: From a Skills Crisis to a Learning Society*. <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/fostering-foundational-skills-in-thailand>
- European Crime Prevention Network [EUCPN]. (2022). *Artificial intelligence and predictive policing: risks and challenges*. European Crime Prevention Network.
- Gates, B. (2023, March 22). *The Age of AI has begun*. Gates Notes. <https://www.gatesnotes.com/The-Age-of-AI-Has-Begun>
- Gomes, V., Reis, J., & Alturas, B. (2020). Social Engineering and the Dangers of Phishing. *15th Iberian Conference on Information Systems and Technologies (CISTI)*, Seville, Spain, pp. 1-7, <https://doi.org/10.23919/CISTI49556.2020.9140445>
- Groskamp, A. R. (2024). *Thriving in the Contemporary Business World: How to Empower Employees with the Creative Mindset, Skillset and Toolset* [Master'

- thesis, SUNY Buffalo State University]. Digital Commons. <https://digitalcommons.buffalostate.edu/creativeprojects/384>
- Halikias, H. (2024). The Three Cs of Ransomware. In: *Digital Shakedown: The Complete Guide to Understanding and Combating Ransomware* (pp. 11-24). Springer Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-65438-1_2
- Kreinsen, M., & Schulz, S. (2023). *Towards the Triad of Digital Literacy, Data Literacy and AI Literacy in Teacher Education - A Discussion in Light of the Accessibility of Novel Generative AI*. OSF. <https://osf.io/xguzk/download>
- Lehto, M. (2022). Cyber-Attacks Against Critical Infrastructure. In M. Lehto, & P. Neittaanmäki (Eds.), *Cyber Security. Computational Methods in Applied Sciences*, vol 56. (pp. 3-42). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-91293-2_1
- Minnikova, M. (2024, June 9). *AI vs humans: Why soft skills are your secret weapon*. VentureBeat. <https://venturebeat.com/ai/ai-vs-humans-why-soft-skills-are-your-secret-weapon>
- Ng, D. T. K., Leung, J. K. L., Chu, S. K. W., & Qiao, M. S. (2021). Conceptualizing AI literacy: An exploratory review. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2(2021), 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2021.100041>
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2024). *Explanatory Memorandum on the Updated OECD Definition of an AI System*. OECD Publishing.
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Sage.
- Pilgrim, J., & Martinez, E. E. (2013). Defining Literacy in the 21st Century: A Guide to Terminology and Skills. *Texas Journal of Literacy Education*, 1(1), 60-69.
- Riggs, H., Tufail, S., Parvez, I., Tariq, M., Khan, M. A., Amir, A., Vuda, K. V., & Sarwat, A. I. (2023). Impact, Vulnerabilities, and Mitigation Strategies for Cyber-Secure Critical Infrastructure. *Sensors*, 23(8), 4060. <https://doi.org/10.3390/s23084060>
- Royal Thai Police. (2018). *The 20-year strategic plan of Royal Thai Police (2018-2037)*. Royal Thai Police.
- Sarunpat Yotsombat. (2021). The enhancement development guidelines for the local police to prevent and suppress information technology crime. *Journal of Social Science for Local Development Rajabhat Maha Sarakham University*, 5(1), 221-228.
- Suchit Leesa-nguansuk. (2025, July 18). *Fortinet warns AI is 'supercharging' cybercrime*. Bangkok Post. <https://www.bangkokpost.com/business/general/3071268/fortinet-warns-ai-is-supercharging-cybercrime>

Taecharungroj, V., & Karnchanapoo, K. (2023). *AI Literacy in the Age of Generative AI - Building a Future-Ready Society*. <https://www.etda.or.th/getattachment/Our-Service/AIGC/Research-and-Recommendation/AI-Literacy-Viriya-and-Kanok.pdf.aspx?lang=th-TH>

The Nation Business. (2025, February 9). *More than 28K web threats per day in Thailand*. https://www.nationthailand.com/business/tech/40046084?utm_source=chatgpt.com

Wassayos Ngamkham. (2023, December 20). *Deepfake AI scams set to surge in 2024*. Bangkok Post. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2709134/deepfake-ai>

